

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA ZA AKADEMICKÝ ROK 2011/2012

Mgr. Olga Nádvorníková, Ph.D.

Lektorát: Belgie, Brusel

Centre d'Etudes Tchèques, Université Libre de Bruxelles
(www.ulb.ac.be/phil/cet)

1. PŘEHLED KURZŮ

1. Denní kurzy (slavistika – kurzy českého jazyka), univerzitní studenti (věk 19-26 let)
 - a. BA2 (4x 60 min. týdně), 4 studenti (2 vyuč. hodiny zajišťuje externí belgická učitelka)
 - b. BA3 (4x 60 min. týdně), 3 studenti
 - c. MA1 (2x 60 min. týdně), 5 studentů
 - d. MA2 (2x 60 min. týdně), 2 studenti
2. Večerní kurzy (fakultativní), neuniverzitní publikum (20-65 let)
 - a. N1 (2x 60 min. týdně), 15 studentů
 - b. N2 (2x 60 min. týdně), 8 studentů
 - c. N3 (2x 60 min. týdně), 8 studentů

Celkem: 16 šedesátiminutových lekcí, tj. 21 vyučovacích hodin týdně (podle české normy 45 min.)

Podle nového studijního programu mají všichni studenti slavistiky v BA1 (tj. v prvním ročníku bakalářského studia) povinné kurzy ruštiny; v BA2 si přibírají další slovanský jazyk (češtinu nebo polštinu), příp. mohou ruštinu opustit a začít studovat dva nové slovanské jazyky (češtinu a polštinu). Na ULB je vyučována také slovinština (lektor).

Kromě studentů slavistiky si češtinu od úrovně BA2 mohou zapsat také studenti jiných oborů, jako tzv. *mineur/option*. Jedná se o volitelný dvouletý modul.

V letošním roce jsme rovněž měli první absolventy speciálního magisterského programu *Master européen*, který je zaměřený na jazyky, historii a kulturu střední Evropy (program zahrnuje kromě ULB také univerzity v ČR, Polsku, Slovinsku, Maďarsku, Rakousku, Německu a na Slovensku; studenti povinně absolvují jeden rok na jedné z partnerských univerzit). Jedna absolventka tohoto programu obhájila diplomovou práci, v níž analyzovala rozdíly mezi pojmy *čert* a *d'ábel* ve středoevropském

kontextu. Další studentka magisterského programu slavistiky pak obhájila diplomovou práci pojednávající o *Babičce* B. Němcové.

Jedním z důležitých (a často rozhodujících) faktorů pro volbu češtiny na začátku druhého ročníku bakalářského studia je možnost získat na přelomu prvního a druhého ročníku **stipendium MŠMT na Letní školu v Praze a/nebo v Brně**. Právě tato zkušenost často studenty přivádí k neutuchajícímu zájmu o studium tohoto (nelehkého) jazyka a o Českou republiku vůbec. Lektorát v Bruselu má však k dispozici pouze čtyři stipendia pro všechny studenty dohromady, tj. BA i MA (dvě do Prahy a dvě do Brna).

Dalším důležitým motivačním faktorem pro volbu češtiny je u studentů také praktická otázka uplatnění na trhu práce – právě z tohoto důvodu jsem iniciovala projekt spolupráce CET s firmami s česko-belgickým zastoupením (viz níže). Za zásadní nedostatek současné praxe pak považuji zejména skutečnost, že neexistuje žádná iniciativa ze strany České republiky, jež by projevovala zájem o **využití (nemalého) potenciálu absolventů studia češtiny na ULB**. Tito absolventi většinou ovládají dva a více slovanských jazyků, orientují se v historii i současném dění v ČR a ve středoevropském regionu vůbec a často mají k České republice i citové vazby (mají tam přátele ze svých pobytů na Letních školách nebo v rámci programu Erasmus).

Pro podchycení, uchování a využití tohoto potenciálu by stačilo např. jednou za rok zorganizovat neformální setkání s reprezentanty ČR v Belgii (velvyslanectví, konzulární úřad aj.), zařazení do pozvánek na akce organizované ČR v Belgii, příp. iniciování vzniku (ne)formálního sdružení bývalých absolventů bohemistiky v Belgii, jež by zprostředkovalo např. také nabídky zaměstnání v ČR apod. Česká republika investuje nemalé prostředky do vzdělávání těchto cizinců (lektorát, Letní školy atd.), a je škoda, že není schopna plody tohoto úsilí sklízet.

2. VÝUKA

2.1 Denní kurzy

V kurzech BA2 a BA3 se vyučuje podle velmi dobrých skript, která napsala jedna z bývalých lektorek, PhDr. Dana Slabochová (*Langue tchèque, Cours élémentaire I, II* - díl 1 pro BA2 a díl 2 pro BA3). Vyučovacím jazykem je francouzština, následně čeština.

Na konci BA3 jsou studenti přibližně na úrovni B1-B2 (například rozumí zprávám a reportážím z www.ct24.cz a bez problémů řeší porozumění čtenému textu na úrovni B2). Zkouška se skládá z testu (poslech,

gramatika/reálie, porozumění textu a psaní) a z ústní zkoušky (4-5minutový monolog na jedno z témat probraných během roku, např. Česká republika, Lázně v ČR, Češi a náboženství apod.).

Od MA1 se přechází na učebnici *Čeština pro středně a více pokročilé* (Jana Bischofová a kol.), ale v kurzu ji používáme pouze výběrově. Důraz kladu spíše na autentické zdroje – poslechy (z internetu – reportáže z www.ct24.cz nebo videa z www.youtube.com) a texty (např. časopis Týden). Kromě toho jsme měli kurz *Techniky psaného projevu*, kde se studenti učili napsat česky např. CV, motivační dopis, résumé, vyprávění, transformaci encyklopedického textu, záznam rozhovoru, syntézu, esej apod. Letos jsme také více pracovali na ústním projevu, a to jak monologickém (prezentace), tak dialogickém (debaty, argumentace, vyjádření vlastního názoru na kontroverzní témata a reakce na repliky partnerů).

V závěru roku jsem se všemi studenty realizovala projekt nahrávání jejich osobní prezentace, včetně motivace ke studiu češtiny (pomocí programu Audacity). Některé výsledky tohoto projektu budou k dispozici na internetových stránkách CET (www.ulb.ac.be/philo/cet).

2.2 Večerní kurzy

Večerní kurzy jsou rozděleny do tří úrovní (N1 – úplní začátečníci, N2 – falešní začátečníci a mírně pokročilí, N3 – pokročilí).

V N1 používám v prvním semestru svoje materiály (Czech for Everyone) a následně učebnici *Communicative Czech Elementary*, s níž pokračujeme v N2. V N3 používám jako základ *Communicative Czech Intermediate*, které ale doplňuji testy na úrovni B2, příp. učebnicí *Čeština pro středně a více pokročilé*, *Čeština pro život*, *Nebojte se češtiny* a dalšími materiály.

Nejpoužívanější doplňkové materiály:

- Nekovářová, Alena: *Čeština pro život*
- Holá, Lída: *New Czech Step by Step* I, II (poslechy, cvičení, hry, z 2. dílu i texty – např. Život za komunismu)
- Horová, Alexandra: *Nejkrásnější filmové písničky* (Albatros 2008) – slova i noty
- Čapek, Karel: *Povídky z jedné kapsy a povídky z druhé kapsy* (adaptovaná četba, Radomila Kotková)

- Andrášová, Hana a kol.: *Desetiminutovky Čeština pro cizince* (hry, cvičení...)

- internet: www.ct24.cz, www.youtube.com

Motivace

V N1 se nejčastěji jedná o partnery Češek, které pracují v Bruselu; další časté motivace jsou (především v N2 a N3) turistický zájem o ČR (Belgičani do ČR velmi rádi jezdí, především kvůli přírodě; někteří z nich si tam dokonce koupili dům) nebo čistě lingvistický zájem o češtinu (dříve bylo v kurzech velké procento překladatelů z evropských institucí, ale nyní mají vlastní kurzy). Kurzy navštěvují také někteří bývalí absolventi bohemistiky na CET, aby si udrželi své znalosti a neztratili kontakt s jazykem.

2.4 Letní škola českého jazyka a kultury (18. – 30. 6. 2012)

Celkem 35 účastníků (rekordní počet za poslední roky), tři úrovně kurzů (každý den 18–20.30, v sobotu 10–12.30); vyučuje lektor z CET ULB a dva lektori pozvaní z ČR (jako každým rokem jsme velmi ocenili spolupráci PhDr. Dany Slabochové; v kurzu N3 letos opět vyučovala paní Jitka Schormová z ÚJOP). Na závěr Letní školy psali účastníci test a obdrželi certifikát o absolvování kurzu. Přípravu, propagaci a organizaci Letní školy zajišťuje lektor.

Doprovodný program:

1) prezentace Jihomoravského kraje: vedoucí Stálého zastoupení Jihomoravského kraje při Evropské unii připravila krátké česko-anglické promítání základních informací a zajímavostí tohoto kraje a následně vylosovala výherce kvízové soutěže a odměnila ho zajímavými dárky. Ve druhé části večera měli účastníci Letní univerzity možnost ochutnat moravská vína.

2) lekce polky – stážistka Erasmus Placement při CET Beata Jastrowicz v postupných krocích naučila (česky!) více než patnáct účastníků Letní univerzity tančit český národní tanec. V evaluacích měla právě tato akce nejvíce bodů. Doufáme, že se k nám Beata při nějaké příležitosti opět vrátí!

2.5 Podmínky pro výuku

Denní kurzy se konají v prostorách Centre d'Etudes Tchèque, kde je k dispozici celá knihovna CET (5 000 svazků, viz informace níže), CD přehrávače, počítač s připojením na internet a dataprojektor. Večerní

kurzy se konají v některé z učeben kampusu; veškerý technický materiál je třeba si přinést s sebou.

Lektor má na CET k dispozici pracovní stůl s počítačem, tiskárnou a skenerem.

3. KNIHOVNA CET

Knihovna CET obsahuje asi 5 000 svazků; hlavní část tvoří beletrie v češtině, ale máme také velký fond publikací historických, zeměpisných, literárněhistorických, literárněvědných a jiných. Kromě toho systematicky budujeme knihovnu překladů české literatury do francouzštiny (to je jedna z nejfrekventovanějších částí knihovny), a studenti i lektor mají k dispozici velké množství lingvistických publikací (nejen překladové slovníky, ale i gramatiky, etymologické, synonymické a jiné slovníky, zajímavosti o češtině aj.). Na začátku roku také studentům půjčují k instalaci CD-ROMy některých slovníků.

Kromě toho je součástí knihovny také *mediatéka* (CD a DVD), asi 100 titulů.

Aktualizovaný katalog je k dispozici na www.ulb.ac.be/philo/cet. Správu knihovny i aktualizaci webových stránek Centra má na starosti lektor (do katalogu byly zaneseny nejen objednávky z DZS, ale zejména různé dary, např. z pozůstalostí krajanů). Tímto bych chtěla poděkovat za spolupráci na katalogizaci dvěma stážistkám, Susanne Schmalzried a Beatě Jastrowicz.

4. DALŠÍ AKTIVITY

4.1 Propagace studia češtiny

Lektor prezentuje (a reprezentuje) studium češtiny na různých setkáních – např. na začátku roku na setkání studentů BA2, kteří si vybírají volitelný modul (*mineur/option*, viz výše). Každý rok se rovněž pořádá Journée des Langues (říjen), kde lektor např. uvádí promítání českého filmu nebo filmového dokumentu apod. Lektor se rovněž podílí na přípravě dne otevřených dveří ULB.

Součástí propagace studia češtiny, ale České republiky obecně jsou také neformální akce, zejména tradiční vánoční večírek, kde se setkávají studenti denních i večerních kurzů se zástupci různých institucí reprezentujících ČR v Bruselu (konzulární úřad, krajanský spolek Beseda, Česká škola bez hranic atd.). Kromě toho mají velký úspěch také gastronomické večírky – např. letos jsem před Velikonocemi naučila

studenty dělat kynuté těsto a upekli jsme nejen mazance, ale i (dodatečně) vánočky.

4.2 Lektor jako člen akademické obce ULB

Lektor češtiny na ULB je plnoprávným členem akademické obce ULB se všemi právy i povinnostmi, které z tohoto postavení vyplývají.

Mezi práva patří zejména přístup k velmi bohatě vybavené knihovně, ale také zvýhodněný zaměstnanecký tarif v menze nebo na sportovních aktivitách ULB. Učitelská karta rovněž lektora opravňuje k volnému vstupu do většiny belgických státních muzeí a galerií.

Povinností lektora je však plně se účastnit života akademické obce, včetně schůzí katedry a fakulty, setkání lektorů s panem děkanem, přípravy Evropského dne jazyků apod. Kromě toho musí lektor řešit s různými odděleními univerzity i praktické záležitosti – od rezervace místností až po technické problémy.

Z výše uvedených informací vyplývá, že nezbytnou podmínkou smysluplného fungování lektora češtiny na ULB je vynikající znalost francouzského jazyka. Tato znalost je nutná nejen v kontaktu s kolegy a administrativními odděleními univerzity, ale také pro výuku (frankofonní studenti bakalářského programu mají často s praktickou znalostí angličtiny velké problémy) a pro propagaci aktivit CET (plakáty na kurzy, aktualizace webu CET apod.).

4.3 Spolupráce

- **České centrum** www.czechcentres.cz/brussels se podílelo na propagaci a organizaci **Letní školy češtiny** (České centrum zajišťuje letenky a ubytování pro lektory); velmi děkuji především paní Kristině Prunerové. České centrum rovněž poskytuje své prostory pro některé akce organizované CET, např.:
 - **Journée d'étude** – studenti BA1 připravili powerpointové prezentace (ve francouzštině) některých témat z české kultury a historie, např. o E. Benešovi, secesi apod.; hlavním organizátorem za CET byla paní prof. Petra James. Akce byla otevřena široké veřejnosti, což byla zajímavá zkušenost pro obě strany: studenti si vyzkoušeli projev před neznámým publikem, a naopak lidé mimo ULB měli možnost nahlédnout do práce v univerzitních kurzech;
 - **Burza knih** – z kapacitních důvodů bylo nutné odstranit z CET některé dublety, překlady z cizích jazyků, přebytky z darů apod. Knihy bylo možné pořídit za symbolickou cenu

a akce měla velký úspěch – zejména Češi v Bruselu si pořizovali přírůstky do svých domácích knihoven, a zároveň se setkali se studenty češtiny, kteří (v češtině) zajišťovali praktický průběh akce.

- ***Velvyslanectví ČR při Belgickém království*** – pan velvyslanec Ivo Šrámek se o práci CET živě zajímal a na počátku svého působení v Bruselu v září roku 2011 také naše středisko navštívil. Kromě toho pan velvyslanec podpořil můj **projekt spolupráce CET s firmami s česko-belgickým zastoupením**. Mým primárním záměrem bylo pomoci absolventům studia češtiny najít uplatnění v zaměstnání, kde by uplatnili své znalosti jazyka a kultury ČR (a střeoevropského regionu obecně). Seznam těchto firem zároveň využívám při setkání s potenciálními zájemci o studium češtiny jako motivační faktor.
- ***Konzulární oddělení ZÚ Brusel*** (které má v kompetenci i spolupráci s bohemisty): tímto bych chtěla velmi poděkovat paní konzulce Lence Pokorné a také její nástupkyni paní Haně Peškové za spolupráci a podporu. Konzulární úřad např. zásadně pomohl při zprostředkování stipendií pro studenty češtiny na Letní školy do Prahy a do Brna a paní Hana Pešková se rovněž věnovala konkrétní realizaci projektu uplatnění studentů a absolventů CET ve firmách s česko-belgickým zastoupením. Pro stáže studentů ve firmách plánujeme využít možností programu Erasmus Placement.
- ***Univerzita Wroclaw*** – v letním semestru jsme přijali na CET stážistku z univerzity ve Vratislavi, slečnu Beatu Jastrowicz, studentku posledního ročníku bohemistiky. Náplní stáže byla zejména didaktická praxe v kurzech češtiny pro cizince (lektor byl supervizorem a školitelem); kromě toho však byla stážistka velkým přínosem např. i při organizaci Letní školy, a zajišťovala také doučování studentů, kteří o to projevíli zájem. Beata přijela v rámci programu **Erasmus Placement**, který je většinou využíván pro stáže studentů v soukromých firmách, ale pro didaktickou praxi v univerzitním prostředí byl rovněž naprosto vyhovující.
- ***Dům zahraničních služeb*** – v květnu tohoto roku přijela delegace z DZS do Bruselu na krátkou monitorovací návštěvu; živý zájem členů delegace o praktický chod lektorátu i o jeho fungování v rámci ULB jsem ocenila nejen já, ale také představitelé univerzity.

Závěr

Mé tříleté působení na Centre d'Études Tchèques Université Libre de Bruxelles letos končí a musím přiznat, že jsem studenty, kolegy, přátele, krásné prostředí CET i Brusel sám opouštěla s lítostí. Pevně věřím, že působení tohoto výjimečného centra českého jazyka a kultury bude zdárně pokračovat.

Dne 14. 9. 2012 v Praze

Olga Nádvorníková